

บทนำ

ประเทศไทยมีการจัดตั้งสถาบันการท่องเที่ยว โดยชุมชน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีแนวคิดสำคัญ คือ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นองค์รวม ตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงประชาชนท้องถิ่นในฐานะเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นและสิ่งสำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมคือ การดำรงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ผ่านบริบทแวดล้อมของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยอยู่ในกระแสความสนใจของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก เนื่องจากมีความหลากหลายและความสมบูรณ์ของวัฒนธรรมด้านต่างๆ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับการพัฒนาและการต่อยอดอย่างสม่ำเสมอ โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม

จังหวัดภูเก็ตมีความเจริญมาหลายชั่วอายุคนตลอดจนวัฒนธรรมที่ผสมผสานจากหลายเชื้อชาติ สิ่งสำคัญคือ ชาวจีน โดยได้อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ เข้าสู่ป็นัง ไทรบุรีและชายฝั่งอันดามันตอนกลางภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานีและจังหวัดภูเก็ต ชาวจีนที่อพยพมาสู่ประเทศไทยนั้น ประกอบด้วย ชาวจีนจากหลายเชื้อชาติซึ่งได้เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ทั่วประเทศบริเวณเมืองการค้า เมืองท่าชายฝั่งทางทะเลหรือเมืองที่มีการเดินเรือเข้าจอดได้ แต่ชาวจีนที่เข้ามาสู่ประเทศไทยมากที่สุด ดังที่ (ไชยยุทธ ปันประดับ, 2544 : 23) กล่าวสรุปดังนี้ 1) ชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นประชากรชาวจีนที่เดินทางมาจากมณฑลกว่างตุง 2) ชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นประชากรชาวจีนที่เดินทางมาจากมณฑลฝูเจี้ยน 3) ชาวจีนไหหลำ เป็นประชากรชาวจีนที่เดินทางมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะไหหลำ 4) ชาวจีนกว่างตุง เป็นประชากรชาวจีนที่เดินทางมาจากมณฑลกว่างตุงเช่นเดียวกับชาวแต้จิ๋ว 5) ชาวจีนแคะ เป็นประชากรชาวจีนที่เดินทางมาจากทางตอนเหนือของมณฑลกว่างตุง พบว่า กลุ่มชาวจีนที่เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้นมีหลายกลุ่ม แต่ชาวจีนที่เดินทางเข้ามา มากที่สุดในจังหวัดภูเก็ตคือ กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งชาวจีนดังกล่าวได้เดินทางเข้าสู่ชายฝั่งอันดามันตอนกลางภาคใต้ของประเทศไทย สาเหตุหลักเนื่องมาจากจังหวัดดังกล่าวมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล โดยมีเป้าหมายหลักคือ

เพื่อต้องการแสวงหาโอกาสในการดำรงชีวิตในแผ่นดินใหม่ และนำรูปแบบสถาปัตยกรรมของตนมาผสมผสานกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีรูปแบบสถาปัตยกรรมเฉพาะคือ ชิโนโปรตุกีส (สาวิตร พงศ์วัชร และคณะ, 2562 : สัมภาษณ์)

บ้านชินประชา เป็นบ้านหลังแรกที่สร้างด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมยุโรปในสมัยรัชกาลที่ 5 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2450 เจ้าของบ้านคือ พระพิทักษ์ชินประชา (ต้นตระกูลต้นตะพานิช) ได้รับพระราชทานนามสกุลสมัยรัชกาลที่ 6 นามเดิมคือ ต้นม้าเสียง เนื่องจากทำความดีความชอบต่อบ้านเมืองจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และนามสกุล ด้านการสร้างบ้านชินประชา พระพิทักษ์ชินประชา เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดยช่างจากเมืองป็นัง วัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่นำมาจากป็นัง ส่วนอิฐ วัสดุปูพื้นนำมาจากอิตาลีโดยผ่านมาจากป็นังอีกช่วงหนึ่ง (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2545 : 151 - 152)

ปัจจุบันคุณจรรยารัตน์ ต้นตะพานิช ภรรยาของคุณประชา ต้นตะพานิช ทายาทพระพิทักษ์ชินประชา ได้เปิดบ้านชินประชา เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ชีวิตแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อีกทั้งการจัดประเพณีวิวาห์บาปาในทุกเดือนมิถุนายน ได้จัดประเพณีวิวาห์บาปาซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ชาวภูเก็ตเข้าร่วมกิจกรรมพิธีวิวาห์ โดยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในจังหวัดภูเก็ตด้านการอนุรักษ์ พัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมดังกล่าวแก่การจัดการการท่องเที่ยวร่วมสมัยแห่งทะเลอันดามัน

อย่างไรก็ตามบ้านชินประชาในฐานะมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัยแห่งทะเลอันดามันนั้นสามารถที่จะปรับใช้เพื่อเป็นต้นแบบด้านการนำมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่นอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนพื้นฐานวัฒนธรรม ซึ่งสามารถส่งผลต่อเศรษฐกิจระดับมหภาคในอนาคต (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552 : 31) เนื่องจากจุดแข็งของจังหวัดภูเก็ตประการสำคัญคือ การเป็นจังหวัดท่องเที่ยวระดับโลกและเป็นจุดเชื่อมโยงด้านการบินพาณิชย์ โดยเหล่านี้สามารถสร้างและสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) กับหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งสามารถผลิตสินค้าเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจัดได้ว่าเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

¹ยุทธพงษ์ ต้นประดับ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail :

Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติบ้านชินประชา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการบ้านชินประชาสู่มรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัย

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้เลือกโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ผู้บริหารวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้บริหารสมาคมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต ผู้บริหารการท่องเที่ยวสำนักงานภูเก็ต ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต **รวมทั้งสิ้น 7 คน**

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ บุคลากรวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต บุคลากรสมาคมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต บุคลากรการท่องเที่ยวสำนักงานภูเก็ต บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต **รวมทั้งสิ้น 12 คน**

3) กลุ่มผู้สนับสนุน (General Informants) ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปการจัดการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อาจารย์สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและอาจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **รวมทั้งสิ้น 45 คน**

2. สถานที่ใช้ทำการเก็บข้อมูล

บ้านชินประชา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส จังหวัดภูเก็ต
- 2) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง
- 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 4) การประชุมกลุ่มย่อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การศึกษาเอกสาร โดยการศึกษา

ประกอบด้วย

- 1) วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต
- 2) เอกสารวัฒนธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส
- 3) เอกสารเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมร่วมสมัย

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

(Field Study) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดไม่จำกัดคำตอบ

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) ประกอบด้วย 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน เป็นต้น
ตอนที่ 2 เป็นคำถามหลักเกี่ยวกับประวัติของสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสจังหวัดภูเก็ต

3) แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In - depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ในประเด็นประวัติของสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสจังหวัดภูเก็ต การเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์และพัฒนาก่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมร่วมสมัย แนวทางการพัฒนามรดกวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยว เป็นต้น

4) การสังเกต (Observation)

ประกอบด้วย

4.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจบ้านชินประชา เป็นต้น

4.2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปภายในบ้านชินประชาและบริบทพื้นที่ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ตามวัตถุประสงค์ของบทความวิชาการเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาทั่วไป

5) การสนทนากลุ่ม (Focused Group) โดยผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ผู้รู้และผู้ปฏิบัติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชินประชาสู่การจัดการการท่องเที่ยวร่วมสมัย โดย

¹ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail : Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

ดำเนินการวางแผนการสนทนา วัน เวลา สถานที่ จัดเตรียมแนวคำถาม นัดหมาย เชิญสมาชิกโดยคัดเลือกผู้สนทนากลุ่มที่มีลักษณะร่วม (Homogenous)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

บ้านชินประชาบ้านชินประชาเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2466 โดยพระพิทักษ์ชินประชาหรือตันม่าเสียง บุตรของหลวงบำรุงจีนประเทศ (ตันเนียวอี้) เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ได้รับราชการทหารในประเทศจีน ต่อมาบิดาได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2397 โดยมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) การปฏิวัติวัฒนธรรมภายในประเทศจีน 2) ความอดอยากยากแค้นในการดำรงชีวิต 3) ต้องการแสวงหาอนาคตใหม่ ซึ่งได้เริ่มประกอบกิจการเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ตและประกอบกิจการค้าขายที่เกาะปีนัง ประเทศมาเลเซีย ตันม่าเสียง เป็นผู้สร้างบ้านหลังนี้ขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2426 ในเกาะภูเก็ต เมื่ออายุได้ 20 ปี ท่านได้เริ่มสร้างบ้านหลังนี้ซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบ ชิโน - โปรตุเกส เป็นสถาปัตยกรรมแห่งแรกของจังหวัดภูเก็ตหรือเรียกว่า อังม่อเหลา บ้านชินประชา ตั้งอยู่ที่ถนนกระบี่ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต มีอายุมากกว่า 100 ปี สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นตระกูล “ตัมทวนิช” ลักษณะภายในบ้านชินประชา ประกอบด้วย สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะฝั่งอันดามัน เช่น บริเวณหน้าต่างไม้บานเกล็ดและประตูประดับด้วยการลงรักปิดทอง บริเวณสวนกลางของบ้านเปิดโล่งเพื่อให้อากาศภายในสามารถถ่ายเทได้สะดวกและมีสระน้ำขนาดเล็กอยู่กลางบ้าน ซึ่งเป็นคติการสร้างบ้านแบบจีน บ้านชินประชาได้รับการตกแต่งอย่างหรูหรา ปูพื้นด้วยกระเบื้องจากอิตาลี มีเฟอร์นิเจอร์โบราณจากประเทศจีนและเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นประดับด้วยมุกแท้ มีเตียงนอนโบราณ ชุดโต๊ะรับประทานอาหารจากปีนัง เครื่องใช้โบราณล้ำค่าจำนวนมาก รวมทั้งภาพถ่ายซึ่งเป็นหลักฐานแห่งอดีตอันรุ่งเรืองของบ้านหลังนี้ อีกทั้งบ้านชินประชายังเปิดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าเยี่ยมชม เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อแสดงวิถีชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นศูนย์เผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม เป็นสถานที่จัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของภูเก็ต เช่น พิธีวิวาห์บาปา ซึ่งสามารถหาชมได้ยากในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นสถานที่ถ่ายภาพยนตร์ในบางโอกาส ฉะนั้นบ้านชินประชา จึงเป็นสิ่งบ่งชี้และเป็นมรดกวัฒนธรรมร่วมสมัยแห่งอันดามัน

ผลการศึกษา

ผลจากการวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับมหภาคและจุลภาค ดังนี้

1. ผลจากบทความวิชาการส่งผลให้ทราบประวัติบ้านชินประชา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ซึ่งศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ประกอบการประกอบการสอนได้

2. ผลจากบทความวิชาการส่งผลให้ทราบรูปแบบการจัดการสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุเกส(บ้านชินประชา) จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรมและแนวทางการประยุกต์สู่การท่องเที่ยวร่วมสมัย

3. ผลจากบทความวิชาการส่งผลให้หน่วยงานท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตสามารถนำแนวทางการอนุรักษ์การพัฒนาและรูปแบบการจัดการสถาปัตยกรรมท้องถิ่นไปต่อยอดฐานความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานด้านการจัดการมรดกวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปอนุรักษ์เพื่อการเผยแพร่สถาปัตยกรรมของกลุ่มชนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ตและภาคเอกชนสามารถนำไปต่อยอดทางธุรกิจเพื่อดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจจังหวัดภูเก็ต

สรุปและอภิปรายผล

1.สรุป

จากการศึกษา พบว่า บ้านชินประชา เป็นสถาปัตยกรรมที่เคยได้รับรางวัลดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2552

¹ยุทธพงษ์ ตันประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail :

Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

ภาพประกอบ 1 ป้ายรางวัลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี 2552

ที่มา : ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ (2562)

มีลักษณะของสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยสถาปัตยกรรมดังกล่าวได้กระจายในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 1) อำเภอกะทู้ 2) อำเภอถลาง และ 3) อำเภอเมือง โดยเฉพาะบริเวณย่านเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความนิยมและความสนใจอย่างยิ่ง ด้านการดูแลสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสอยู่ในความดูแลของเทศบาลนครภูเก็ต ซึ่งมีหน้าที่ด้านการวางแผนและร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต สมาคมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต ชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต เป็นต้น โดยทุกเดือนมิถุนายนเทศบาลนครภูเก็ตได้จัดพิธีวิวาท์บาบ๋า โดยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อการอนุรักษ์ด้านพิธีกรรมท้องถิ่นและสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส โดยเฉพาะบ้านชินประชา นั้น ได้ใช้เป็นสถานที่หลักด้านการดำเนินการประกอบพิธีวิวาท์บาบ๋า ซึ่งด้านรูปแบบการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ฝึกฝนและสร้างโอกาสแก่เยาวชนในการดำเนินการจัดการเพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนัก เกิดความรัก ความหวงแหนและตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าด้านต่างๆ แก่การท่องเที่ยว ประกอบกับจังหวัดภูเก็ตเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่สำคัญคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งตามสถิติการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนเป็นอันดับ 1 โดยด้านรูปแบบพิธีวิวาท์และสถาปัตยกรรมมีความคล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุผลนี้สามารถส่งผลด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศจีนซึ่งเป็นที่มาของอำนาจของโลกได้ โดยบทความข้างต้นผู้เรียบเรียงได้ศึกษาพร้อมทั้งนำประวัติบ้านชินประชาและรูปแบบการจัดการมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางด้านการสร้างรายได้ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคต่อไป

2. อภิปรายผล

จากข้อค้นพบผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ประวัติบ้านชินประชา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

บ้านชินประชา เป็นบ้านหลังแรกในจังหวัดภูเก็ต ที่ออกแบบและสร้างด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมยุโรปในสมัยรัชกาลที่ 5 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2450 เจ้าของบ้านคือ พระพิทักษ์ชินประชา (ต้นตระกูลตันฑะวณิช) ได้รับพระราชทานนามสกุลสมัยรัชกาลที่ 6 นามเดิมคือ ต้นม้าเสียง เนื่องจากทำความดีความชอบต่อบ้านเมืองจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และนามสกุล ด้านการสร้างบ้านชินประชา พระพิทักษ์ชินประชา เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดยช่างจากเมืองป็นัง ซึ่งในสมัยก่อนการเดินทางจากเกาะภูเก็ตไปเมืองป็นังประเทศมาเลเซียมีความสะดวกกว่าการเดินทางไปกรุงเทพฯ ด้วยสาเหตุนี้การก่อสร้างวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จึงนำมาจากป็นัง ประเทศมาเลเซีย (**คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2545 : 151 - 152**) และการก่อสร้างเป็นการประยุกต์ระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก จนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและแพร่กระจายไปทั่วเกาะภูเก็ตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2. รูปแบบการจัดการบ้านชินประชาสู่มรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัย

ปัจจุบันบ้านชินประชาได้เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้มีชีวิตเพื่อการอนุรักษ์ ถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนและได้ร่วมจัดพิธีวิวาท์บาบ๋าซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ชาวภูเก็ตเข้าร่วมกิจกรรมพิธีวิวาท์ โดยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ ของบ้านชินประชา มีส่วนส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัย เป็นมรดกวัฒนธรรมและเป็นสัญลักษณ์สำคัญของกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวฝั่งทะเลอันดามันเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญและโดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับ นวลอนงค์ ประทุมเนตร (2554 : 323 - 326) กล่าวว่า การสร้างสรรค์และประดิษฐ์ลวดลายต่างๆ มีอัตลักษณ์เฉพาะตน โดยได้รับอิทธิพลจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีทางวัฒนธรรมโดยการผสมผสานกับค่านิยมในสังคมนั้น โดยได้สืบทอดจากชาติพันธุ์ต่างๆ และงแก้ว ศรีสุข (2558 : 251 - 254) กล่าวว่า การดำเนินงานขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพื่อการเพิ่มรายได้แก่ชุมชนนั้น ต้องนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของปัจจัยแห่งการสร้างสรรค์ 4 ประการ คือ 1) วิทยาศาสตร์สร้างสรรค์ 2) เทคโนโลยีสร้างสรรค์ 3) สังคมสร้างสรรค์ 4) วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเชื่อมโยงระหว่างกันและทุกภาคส่วนต้องร่วมมือในการพัฒนา

¹ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail : Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

ส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์และภาคบริการใหม่ เพื่อการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น สินค้าที่ระลึก โดยร่วมกับหน่วยงานเศรษฐกิจท้องถิ่น นำต้นทุนมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้น อีกทั้งสามารถดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และสารภี เอกเพชร (2557 : 165 - 170) กล่าวว่า การอนุรักษ์พิธีกรรมท้องถิ่นโดยการปลูกฝังเยาวชนเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์พร้อมทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งสำคัญสถานศึกษาต้องปลูกฝังเยาวชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาพประกอบ 4 ผู้บริหาร คณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ศึกษาประวัติและวัสดุของบ้านชินประชา จังหวัดภูเก็ต
ที่มา : ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ (2562)

ภาพประกอบ 2 ผู้บริหาร คณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ศึกษาดูงานบ้านชินประชา
ที่มา : ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ (2562)

ภาพประกอบ 3 ผู้บริหาร คณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ศึกษารูปแบบพิธีวิวาท์และเครื่องแต่งกายในพิธีวิวาท์ของกลุ่มชนบาบ๋า จังหวัดภูเก็ต
ที่มา : ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ (2562)

อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น (บ้านชินประชา) สามารถใช้ศาสตร์ด้านศิลปกรรมและศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีการเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำไปปฏิบัติเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างกว้างขวางและสิ่งสำคัญต้องหาวิธีการขยายผลให้แพร่หลายและยั่งยืนด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการสร้างอัตลักษณ์และอนุรักษ์องค์ประกอบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์ต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทสังคม ณ ปัจจุบัน ซึ่งหลังจากนักท่องเที่ยวเข้าชมบ้านชินประชาส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ แรงจูงใจด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพิธีกรรมและองค์กอบด้านวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ส่งผลด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ทั้งนี้เพื่อให้บ้านชินประชาเป็นมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวร่วมสมัยแห่งทะเลอันดามันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้

หน่วยงานองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำบทความไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1.1 หน่วยงานทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรมจังหวัด สถาบันวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเผยแพร่งานด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต ทั้งในส่วนที่เป็นบทความเผยแพร่และการอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการเรียบเรียงบทความเพื่อการต่อยอดและขยายผลต่อไป

¹ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail : Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

1.2 กระทรวงการต่างประเทศสามารถนำรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประยุกต์สำหรับการสานสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจประเทศจีน และประเทศที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม

1.3 ภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ต เช่น ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยวธุรกิจบริการภาคส่วนต่างๆ และบริษัทที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างรายได้ระดับมหภาคเพิ่มมากขึ้นและสามารถส่งภาษีกลับคืนรัฐบาลส่วนกลางเพิ่มขึ้น

1.4 ภาคประชาสังคมในจังหวัดภูเก็ต เช่น องค์กรด้านเศรษฐกิจ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดภูเก็ต ร้านอาหารท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตสามารถสร้างรายได้ระดับจุลภาคหรือรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการชำระภาษีนิติบุคคลและภาษีรายได้บุคคลธรรมดา

1.5 สื่อมวลชนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายและดำเนินการแบบมีส่วนร่วม เช่น การจัดโครงการอบรมมัคคุเทศน์น้อยเพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นและความรู้แก่เยาวชน

2.2 สถาบันการศึกษา หน่วยงานด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ตควรมีการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมของศาสนานอื่นในจังหวัดภูเก็ต เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาสิกข์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ศาสนาอิสลามและสิ่งปลูกสร้างตามความเชื่อของชาวเล

2.3 กระทรวงการท่องเที่ยว สำนักงานจังหวัดภูเก็ตควรติดตามผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์อย่างเป็นระบบโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกแก้ว ศรีสุข. ผ้าทอนาหมื่นศรีและผ้าทอเกาะยอ : การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน.
วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

จังหวัดภูเก็ต. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต.
2542. หน้า 151 - 152. (ผู้วิจัยอ้างอิงตามระบบ ANA สายมนุษยศาสตร์)

ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. “เสื่อผืนหมอนใบจากประเทศจีนสู่เมืองภูเก็ต,” ใน ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต. 2544. หน้า 23.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. การศึกษาปัญหาพิเศษ กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า, 2552.

นวลอนงค์ ประทุมเนตร. อัตลักษณ์ผ้าไหมอีสาน : การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอนุรักษ์และพัฒนากระบวนการผลิต. วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

สารภี เอกเพชร. การพัฒนาเครื่องแต่งกายของวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อสร้างเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

สาวิตร พงศ์วัชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ เป็นผู้สัมภาษณ์, เลขที่ 21 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ตำบลรัชฎา ถนนเทพสตรี อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2562.

¹ยุทธพงษ์ ต้นประดู่ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail :

Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com

¹ยุทธพงษ์ ตันประดู๋ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 089-6527729 E-mail : Yuttapong.t@msu.ac.th

²สาวิตร พงศ์วัชร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เบอร์โทรศัพท์ 081-5699329 E-mail :
Sawit.pkru@gmail.com

³สุภาวดี หนูเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 084-0992955 E-mail : Supawadee.nuc2502@gmail.com